

Want wij moeten het niet vergeten, dat wij menigmaal allemaal erg onverstandig kunnen zijn. En niets valt den mensch, d.w.z. mij en u en alle anderen, zoo zwaar als om goed gereformeerd te zijn, d.w.z. gehoorzaam aan het Woord van God. Het verkeerde wil ons allemaal wel aan. Voor dwalingen staan wij altijd open. En daarom moeten wij op elkander toe zien en als ik zie, dat een broeder bezig is om in een dwaalweg te vervallen, moet ik het hem aanzeggen. Soms moet men zoo iemand ter dege aan zijn jasje trekken; soms moet men hem een geduchten opstopper geven voor hij wakker wordt. Maar het gaat om het leven.

En de liefde spaart dan niet.

Dr H. Kaajan merkt op in „Gereformeerde Kerkbode“ (Utrecht):

De goede bedoeling in deze actie van bovengenoemde Kerkeraad is te loven, maar of deze den juiste weg heeft ingeslagen, valt voorshands te betwijfelen.

Aan het slot:

Als polemiek bedoelt de eer van God, het geestelijk welzijn der Kerk, den geestelijken walstand der geloovigen, de saambinding van wat bijeen behoort en de begrenzing van het zuiver Gereformeerd gevoelen en leven, dan kan er in haar 'n groote kracht ten goede schuilen.

Een polemist moet echter biddend schrijven.

De laatste zin is volkomen juist. Men kan er aan toevoegen: ook het zwijgen moet biddend geschieden. Ook het verzwijgen. Laat men vooral niet denken dat pas bij het spreken de hoogspanning van de wet Gods wordt ingezet. Die is er altijd, ook bij het zwijgen, zelfs bij het rentenieren en „tuinharken“ (Sikkel, J. C.).

Daaraan denken wij dan ook, als Dr T. J. Hagen in „Delftsche Kerkbode“ opmerkt:

Ik heb een trouwe broeder, maar die alleen één kerkelijk blad las, enige tijd geleden horen zeggen: wat gaat het met die V.U. toch de verkeerde kant op, hé?

Zo gaat het. Wanneer men op één punt gedurig maar weer aanvalt, wordt al het schone en goede vergeten en ziet men alleen dat kwade punt.

Daarmee bedoel ik waarlijk niet te zeggen, dat er van één kant gezondigd wordt.

Maar daarmee bedoel ik wel, dat men om de rust en de vrede in de kerken toch voorzichtig zijn moet.

Naar mijn meening wordt geen enkele inrichting schade gedaan, wanneer allen, die de gemeenschap waaruit zij opkomt, liefhebben, scherp de zaken stellen, waarover het gaat. Indien reeds ettelijke malen gezegd is, dat de meening van bezwaarders op een bepaald punt precies strookt met de meening van anderen, die aan de genoemde inrichting verbonden zijn, dan moest men dat accentueeren. Wordt echter een houding, die reeds gedurende enkele jaren door de gereformeerde gemeenschap afgewezen werd, door een deel der personen van die inrichting (met vele anderen die daarbuiten staan) niet alleen opnieuw weer ingenomen, maar zelfs met veel sterkeren aandrang verdedigd, in nog verscherpten vorm, dan geve men zich er rekenschap van, dat de accentueering van de kwestie niet voor rekening komt van de pers, maar van hen die deze houding innemen. Het is het begin der secte-vorming, wanneer een bestaande gemeenschapskring (kerkelijk, wetenschappelijk, sociaal, politiek, enz.) bidt, dat men daar als gegevenheid een kus ontvange van den vrede; want dat is tenslotte zelfbeheggen, nalating van wat Micha noemt: „den twist des Heeren“. In Psalm 85 wordt wat anders gezongen, dat n.l. de vrede met een kus van het recht begroet wordt. Niet, dat EEN van die twee (de vrede) ONS kuist, doch die BEIDE samen (vrede en recht) ELKANDER kussen, dat is de inhoud van het de messiaansche eeuw verwachtend lied.

Eindelijk schrijft Dr H. J. Heida in „Gereformeerde Kerkbode“ (Vlaardingen):

De Herautredacteur deelt mede, dat hij, gelijk volgens hem te begrijpen is, alle verdere polemiek over Eeredoctoraat, promotierecht en Calvinherdenking zal staken, zooals hij reeds tevoren had bekend gemaakt. En hij voegt erbij: „Aan genoemde colleges zullen wij overlaten te beoordeelen, wie tot zulke polemieken aanleiding gaf“.

Even later:

Nu moet één van beide waar zijn: of het schrijven van Den Haag-West heeft met deze staking niets te maken of, indien wel, dan moet de Herautredacteur van zulk een brief vol bezwarende uitdrukkingen tevoren kennis hebben gehad. Van zijn reeds voorloopig stakingsbesluit is ons echter wel zooveel destijds medegedeeld, dat wij niet mogen aannemen: hierin is de hand van Den Haag-West!

„De Heraut“-redacteur heeft volstrekt niet van tevoren

gezegd, dat hij de polemiek zou staken. Hij heeft juist een soort conditie gesteld, waaraan te voldoen zou zijn: dan zou hij met polemiseeren verder gaan. Op die conditie is toen geantwoord, en sinds heeft men niets meer vernomen. Terecht schrijft Dr Heida:

De Heraut-redacteur had o.i. die twee feiten niet met elkaar in verband behooren te zetten; maar objectief moeten vragen: „wat wil Den Haag-West; welke bezwaren heeft die Kerkeraad?“

Vervolgens merkt Dr Heida nog op, inzake de door Den Haag aangeschreven colleges:

Het is niet bewezen, dat genoemde colleges daarvoor zijn het juist adres; allermintst: zij zijn o.i. juist in eerste instantie niet het adres. Of ze dan niet talrijk en bekwaam genoeg zijn?

Laten wij daaraan geen woord verspillen.

Wanneer het gaat in deze polemieken over „de diepten Gods“ zooals de brief van „Den Haag-West“ luidt, dan zijn ook die colleges onbevoegd; dan is zelfs de diepte des verstands van Hoogleraren ontoereikend, al zwemmen ze ook in de Filosofie.

Tenslotte:

Temeer klemmt dit, wanneer de zaak zoo staat als ze in dit korte Heraut-onderschrift wordt signaleerd, n.l. dat het moet gaan niet over het „wat“, maar over het „wie“, n.l. „wie tot zulke polemieken aanleiding gaf“.

Zulk een formuleering is ons veel te persoonlijk. Daaruit valt toch af te leiden, als die „wie“ aangegeven is, dan is de hoofdzak en de hoofdtak beslist. Op het „wat“ komt het minder aan dan op het „wie“.

Is dat de bedoeling van Den Haag-West ook?

Uit alle onder onze oogen gekomen bladen hebben wij inzake deze kwestie geciteerd. „Gereformeerde Kerkbode“ (Bunschoten-Spakenburg) deelt nog mede, dat een knipsel, dat eenigszins een anderen kant uitging, buiten medeweten van redactie en medewerkers om, in het blad geraakt was.

Een Haagsch- en een Amsterdamsch predikant over polemiek.

Door Drs Roorda is een boek geschreven tegen Dr Both. Titel: „Niet in Gods Woord gegrond“. Dr K. Dijk, van Den Haag-West, schrijft in „Haagsche Kerkbode“ erover:

Wat ik onlangs schreef, en ik bepaalde mij slechts tot de methode en de kritiek van Dr B., zonder dieper op den zakelijken inhoud in te gaan, is vergeleken bij de bezwaren van Drs Roorda slechts een zachte vermaning geweest; hier treedt iemand in het strijdpark, die in volle wapenrusting alle beweringen van Dr B. aanvalt en klaar en liefdevol aantoon, dat wat Dr B. schreef niet in Gods Woord gegrond is.

Even later:

De strijd der geesten wordt moeilijk. Omdat de verwarring toeneemt. Maar ik dank God, dat Hij ons nog mannen geeft als Drs Roorda, die om Sions wil niet zwijgen. Jammer, dat deze begaafde geest nu pas ons verrijkt met zijn persarbeid.

Dr D. Sikkel schrijft in „Amsterdamsche Kerkbode“:

Dit boek heeft mij pijn gedaan. En het zal Dr Both pijn doen. Het legt in allerlei uitspraken van Dr Both een betekenis, die, naar ieder weet, Dr Both niet kan bedoelen. Dat is niet recht. Mijn bezwaren tegen de Oxfordgroep groeien met den dag. Ook mijn bezwaren tegen het feit, dat Dr Both schreef en zoo schreef. Maar ik wenschte om wat liefs, dat het geschrift van den heer Roorda niet was uitgegeven. Nog eens: er staat veel waars in. Maar ik vrees, dat het kwaad zal doen en geen goed. Ik betwijfel of deze quaestie door geschriften kan worden opgelost. Maar, als er geschreven moet worden, dan in elk geval zóó niet!

Daar staan wij nu. Twee predikanten die beide hartelijk de kerk liefhebben, en die zoo volmaakt anders oordeelen over een concrete polemiek. Indien dit aan Drs Roorda overkomt, hoe kan men dan inzake de professoren oordeelen op de wijze van Den Haag-West? De kritiek ook op de kritiek, is gemakkelijk, maar de kunst van het critiseeren is moeilijk. Elke ambtsverrichting overeenkomstig Zondag 12, tweede antwoord, is moeilijk, dus ook de polemische.

K. S.

CORRESPONDENTIE

Veel artikelen moesten uitblijven door gebrek aan plaatsruimte. UITGEVER.

KERKNIEUWS

GEREFORMEERDE KERKEN.

Aangenomen naar:

Blokzijl: Cand. B. D. Smeenk te Arnhem.
Middelburg (voor den Miss. dienst): Cand. C. van Nes te Amsterdam-Z.
Rilland-Bath: Cand. W. G. F. van Herwijnen te Vianen.

Bedankt voor:

Loenen a. d. Vecht: Cand. C. van Nes te Amsterdam-Z.

Afscheid van:

Diever: J. W. de Jager, Tekst: Openb. 6:2.
Mijdrecht: F. de Vries, Tekst: Psalm 74:20 a.
Smilde: D. van Enk, Tekst: Matth. 28:20.

CHRISTELIJKE GEREFORMEERDE KERK.

Bedankt voor:

Nieuwpoort: P. de Groot te Gorinchem.

GEREFORMEERDE GEMEENTEN.

Beroepen te:

Gouda: A. Verhagen te Middelburg.

NEDERLANDSCHE HERVORMDE KERK.

Beroepen te:

Almkerk: H. R. J. Reyenga te Augustinusga.
Drachtster-Compagnie-Rotterdam: K. Terpstra te Drimmeld.
Elburg: H. A. Leenmans te Delft.
Harderwijk: J. Enkelaar te Leerdam.
Kampen: A. Hijmans te Nijverdal.
Kantens (toez.): Cand. M. H. Knyff te 's-Gravenhage.
Linschoten: A. v. d. Kooy te Maarssen.
Nieuwerkerk a. d. IJssel: J. J. Poldervaart te Nigtevecht.
Nijmegen: J. W. van Nieuwenhuizen, voorg. Evang. Unie 's-Gravenhage.
Oostkapelle: Cand. F. Don te De Bilt.
Paramaribo: D. Mulder te Marssum (Fr.).
Sluipwijk (toez.): Cand. J. de Lange te Huizen.

Aangenomen naar:

Blijham: P. H. Kapteyn Jr te Blija.
Garderen: J. C. Terlouw te Alkmaar.
Indische Kerk: W. G. Reddingius te Westzaan.
Vollenhove: J. E. Uitman te Moercapele.

Bedankt voor:

Bergschenhoek: E. Schimmel te Ameide.
Borne: G. Bos te Dedemsvaart.
Durgerdam: Cand. J. C. Sickesz, hulppred. te Driebergen.
Ede: D. Th. Keek te Staphorst.
Oldebroek: W. L. Mulder te Hoevelaken.
Oud-Alblas: Ph. J. Vreugdenhil te Gorinchem.
Ridderkerk: H. Bout te Genemuiden.

Intrede te:

Otterloo: A. Dekker, Tekst: 2 Cor. 11:2.

Vereen. tot Chr. verzorging van Zenuwlijders in Nederland gevestigd te Zeist.

Het Bestuur dezer Vereeniging verzoekt ons het volgende ons blad te willen opnemen:

Van deze Vereeniging gaat uit een Christelijk Sanatorium voor Zenuwlijders. Het is gevestigd te Zeist aan de Sanatoriumlaan, een zijlaan van den hoofdweg Utrecht-Zeist, en dus gemakkelijk te bereiken. Gelegen in een rustige, boschrijke omgeving, biedt het alles, wat rustbehoefden noodig hebben.

Het bestaat uit een hoofdgebouw en vier paviljoens. In jaren 1933 en 1934 werden deze vijf gebouwen geheel gemoderniseerd en voorzien van stroomend warm- en koud water. Kleine ziekenzalen werden ingericht, rubbervloeren aangebracht. Het Sanatorium neemt op lijders aan elkken vorm van zenuw- en niet-sturende zielsziekte. Met nadruk zij er op gewezen, dat het geheel op zichzelf staat en dus niet als de z.g. Sanatorium of Kliniekafdelingen der gestichten in een gestichtcomplex is ingevoegd.

Het behoeft geen betoog, dat dit geheel apart staan voor de patiënten van groot belang is te achten, daar het met zich meebrengt, dat de inrichting een eigen stempel draagt. De groote terrein, bestaande uit bosch, parkaanleg, weide, met tuin en vloeiend vreeschaft ruime gelegenheid voor alle arbeid in de open lucht.

Ook bezit het Sanatorium een ruime installatie voor behandelings met water, electriciteit, w.o. diathermie en hoogfrequent.

De verdeling der patiënten, die tot een getal van 90 kunnen worden opgenomen, over de vijf gebouwen, en het relatief rijke medische en verpleegpersoneel maken individualiseerde behandeling mogelijk.

De verpleegprijs bedraagt in de gewone afdeling der derde klasse f 3,50 per dag; voor diaconieën f 3. Hierin is de medische behandeling inbegrepen.

Er is ook een Algemeene Ondersteuningskas voor patiënten die den vollen verpleegprijs niet kunnen betalen. Adres: Dr. Enkelaar, Herv. Predikant te Leerdam.

De medische dienst bestaat uit de heeren: Dr. C. W. Scheffé, Geneesheer-Directeur en twee inwonende Artsen.

In het Bestuur hebben zitting de heeren: Mr. G. A. Diegenhorst, Voorzitter; Dr. L. v. Loon, Secretaris; Mr. A. Ph. Alta, Penningmeester; Mr. H. J. A. Baron van Boetelshoorn, Dr. Rijk Kramer; H. Munneke; J. Smilde; M. A. Verkeij. Jhr Mr. J. M. M. van Asch van Wijck.

Heden verscheen:

"T BETAAMT ONS PSALMEN AAN TE HEFFEN"

Antwoord aan hen die mijn brochure „Het vrije Lied“ becommentarierden,

door R. VAN MAZIK
48 kol. druks — Groot formaat
Prijs 25 cent

In dit verweerschrift worden tevens auteurs en inhoud van den nieuw ingevoerde bundel gezangen getoetst aan de Gereformeerde Belijdenis.

Alom in den Boekhandel verkrijgbaar; alsmede bij: Mazik's Uitgeversbureau te Rotterdam, na ontvangst van het bedrag; postrekening no. 130866.

ENKELE OPMERKINGEN OVER GEREFORMEERDE SCHRIFTBESCHOUWING

DOOR Dr. W. M. LE COINTRE
64 Bladzijden — Prijs f 0.60

Dit werkje is uitnemend geschikt om uit te roepen als aandanken bij het doen van belijdenis en wordt bij getallen tot lagere prijs geleverd.

Kerkeraden vragen een ex. ter kennisname!

Verkrijgbaar bij den Boekhandel en bij de Uitgevers
OOSTERBAAN & LE COINTRE - GOES

Chr. Muziektijdschrift „DE HARP“

met

maandelijkse Muziekbijlage

f 1.50 per jaar

onder redactie van F. PIJLMAN
N-eemt proof met een abonnement en U zult algehele voldoening smaken.

Administratie-Adres:

Te Helmersstraat 94 - Amsterdam (W.)

BESTUREN, HOOFDEN EN ONDERWIJZERS VAN CHRISTELIJKE SCHOLEN, die in dezen tijd op de hoogte willen blijven van wat er in de kringen van het Chr. onderwijs omgaat, vinden daartoe hun blad in het vrije schoolblad

„DE SCHOOL MET DEN BIJBEL“

WEEKBLAD VOOR HET CHRISTELIJK ONDERWIJS

Het blad, dat onder leiding staat van de redacteurs A. DREWES, en J. LENS, telt de meest bevoegde medewerkers, o.a. voor wetstechnische zaken, en geeft een getrouwd beeld van de stroomingen en feiten op het terrein van het Chr. L.

Men neme een proefabonnement voor een half jaar à f 2.20, vooruitbetaling te storten op postrek. 36000, bij de Uitgevers

OOSTERBAAN & LE COINTRE - GOES

Medew.
Bruggen
van H.
Vlaard
Meijst
's-Grav
Dokken
Vreug

Alle sta
Prof. I

INHOUD: E
nisonderwij
Elia, in zij
predikend.
ven; Inzak
ker"-polemi
son.... Sp
Uit de his
Kunst; Lit
Soc. Leven
isme. De g
vraagstuk
wegen, wa
zijn. II. —

Nationaal

De nati
reeds tal v
sperden, o
nog niet vo
rest van ze
alvermogen
waaromhee
Ook deze
nationaal-s
tiek of een
Wanneer
Duitschlan
piële afwi
danks alle
strijd!) mo
aller denke
stuwde.

Huivering
een stelsel
machtsmid
gemaakt a
bemoeinge
Wie de jeu
organisatie
instituten
cialisten. E
komstigen
den ingep
Vandaar
Dr Frick
allen, die o
het onderw
richtsnoere
name beva
de uitneme
circulaire
voldoende
in de toek
treden."

In 't bijz
schrijvers
het onderv
practisch
uitgever zal
dat bij de
En welke
in gevaar v
tot klachte
Wanneer
voorschrift
denis en d
bevat de
dachten, w
nieuwe Du
In de eer
af door d
heden de
uitkomen,
tels van de
als die van